

## VI. MISCELLANEA

### DIN ACTIVITATEA FRAȚILOR CEHI ÎN POLONIA <sup>1</sup>

J. SLIZIŃSKI

(Varșovia)

Frații cehi au fost moștenitorii și continuatorii tradițiilor progresiste ale husiților pe teritoriul Cehiei și Moraviei. În secolul al XVI-lea și la începutul secolului al XVII-lea ei au fost pionierii noilor idei în viața socială, culturală și științifică a poporului ceh. Au exercitat o influență deosebit de mare asupra dezvoltării învățămîntului, limbii și literaturii materne. Prin concepțiile lor ideologice, frații cehi loveau în orînduirea feudală a societății și în inegalitatea socială criticată și de către biserică. Deși ei nu mai reprezentau radicalismul combatant al înaintașilor lor, ideologia fraților cehi putea fi cu atât mai periculoasă, cu cît trezea neliniște în mijlocul adepților vechii ordini, fapt pentru care frații cehi au fost persecutați încă din momentul înființării comunității.

Grzegorz Krajci, elevul marelui gînditor și scriitor Piotr Chelicki, a înființat în anul 1458 comunitatea fraților cehi în satul Kunwald, lângă Zamberk. În această comunitate, care se deosebea atât de kalixtini, cît și de catolici, erau primite și resturile comunităților dizolvate ale taboriților, waldensilor, adamiților precum și frații chelciți și moravi.

Membrii comunității se recrutau în majoritatea lor din rîndurile sărăcimii orașelor și satelor, și la început viața în satul în care se crease o comunitate, se desfășura într-o unitate desăvîrșită. Frații, care recunoșteau în rege pe executorul puterii laice, respingeau cu hotărîre conducerea papală. Ei declarau egalitatea absolută între toți membrii comunității, care era în primul rînd o organizație socială și abia pe planul al doilea se punea problema religiei. Această poziție a fost precizată clar încă de la primul congres al comunității, în anul 1464, la care au fost prezente reprezentanții tuturor comunelor cehe și morave. La început comunitatea, lipsită de dogme și canoane religioase strict formulate, era de-a dreptul laică și tolerantă în problemele religiei. Frații cehi nu acordau un rol deosebit clerului, preoții fiind necesari comunității doar pentru îndeplinirea ritualului. Pentru problemele legate de administrarea bisericii, alegeau niște «staroști» care se ocupau de asemenea și de îngrijirea bolnavilor și a bătrînilor. Membrii comunității erau muncitori și dureau o viață corectă. Chiar și clerul trăia din munca propriilor sale mîini. Fiecare era dator să-și ajute frații aflați la nevoie. Inițial frații cehi nu aveau voie să facă armata, nu se ocupau cu comerțul și circumscripția, nu puteau să dețină niciun fel de funcții comunale sau de stat. În afară de acestea, erau interzise orice jocuri și dansuri. Răbdători, îndurau cu resemnare suferințele și nedreptățile vieții. Respingeau cu hotărîre orice modalitate de a opune rezistență sau de a folosi violența. Frații cehi înconjurau cu deosebită grijă pe copii, pe care-i învățau în școlile comunității conduse exemplar și care aveau renume departe peste granițele Cehiei.

Dacă frații s-au separat inițial de restul societății, neamestecîndu-se în problemele generale și opunînd doar o pasivă rezistență, la scurt timp după moartea întemeietorului comunității, fratele Grzegorz, sub conducerea fratelui Lukasz (mort în 1528) au început să se îndepărteze de principiile austere ale comunității din faza inițială. Ei au început să

<sup>1</sup> Am tratat detaliat această temă în cartea *Z działalności literackiej braci czeskich w Polsce* (Din activitatea literară a fraților cehi în Polonia), Wrocław-Warszawa, 1959.